

Dagmara Dragan¹

Prawne aspekty uwolnienia cen na rynku gazu w Polsce

Streszczenie:

Obowiązujące w Polsce regulacje zakładają konieczność utworzenia i umotywowania przez przedsiębiorstwa energetyczne, a następnie przedstawienia do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki, stawek opłat za dostawy gazu. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał ten stan rzeczy za niezgodny z prawem Unii, co spowodowało, iż Polska od kilku lat przygotowuje rynek gazu na mającą rychło nastąpić deregulację. Najważniejszym elementem, definitywnie przesądzającym o kolejnym kroku w kierunku liberalizacji rynku – uwolnieniu cen gazu, jest przyjęcie dnia 30 listopada 2016 r. przez Sejm projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne, które wprowadza harmonogram zwolnienia z obowiązku przedkładania Prezesowi URE taryf do zatwierdzenia przez przedsiębiorstwa energetyczne, czyli tzw. detaryfikacji. Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie najważniejszych działań podjętych w celu detaryfikacji na polskim rynku gazu i założeń wskazanej ustawy, a także jej ocenę

Słowa kluczowe: rynek gazu w Polsce, liberalizacja rynku energii, detaryfikacja na rynku gazu, uwolnienie cen

1. Wprowadzenie

Swobody, jakie Traktat o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej gwarantuje obywatelom Unii Europejskiej, tj. swobodny przepływ towarów, prawo do swobodnego świadczenia usług i swoboda przedsiębiorczości, są możliwe do zrealizowania jedynie w warunkach w pełni otwartego rynku, który umożliwia wszystkim odbiorcom swobodny wybór

¹ Autorka jest studentką IV roku prawa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

dostawców, a wszystkim dostawcom swobodną realizację dostaw do swych odbiorców². Wychodząc z tego założenia, ustawodawca UE zmierza konsekwentnie w kierunku pełnej liberalizacji rynku gazu, czego elementem ma być uwolnienie cen gazu we wszystkich krajach członkowskich, w tym w Polsce.

Obowiązujące w Polsce regulacje zakładają wciąż jednak konieczność utworzenia i umotywowania przez przedsiębiorstwa energetyczne, a następnie przedstawienia do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki, stawek opłat za dostawy gazu. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał ten stan rzeczy za niezgodny z prawem Unii, co spowodowało, iż Polska od kilku lat przygotowuje rynek gazu na mającą rychło nastąpić deregulację.

Najważniejszym elementem, definitywnie przesądzającym o kolejnym kroku w kierunku liberalizacji rynku – uwolnieniu cen gazu, jest przyjęcie dnia 30 listopada 2016 r. przez Sejm projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne, które wprowadza harmonogram zwolnienia z obowiązku przedkładania Prezesowi URE taryf do zatwierdzenia przez przedsiębiorstwa energetyczne, czyli tzw. detaryfikacji. Niniejszy artykuł ma na celu przedstawienie najważniejszych działań podjętych w celu detaryfikacji na polskim rynku gazu i założeń wskazanej ustawy, a także jej ocenę.

2.1. Obecny stan prawny

Zgodnie z art. 3 Dyrektywy 2009/73/WE³, państwa członkowskie mają dążyć do utworzenia konkurencyjnego rynku gazu ziemnego, przy czym mają możliwość nałożenia na przedsiębiorstwa, w ogólnym interesie gospodarczym, obowiązków użyteczności publicznej, które mogą odnosić się między innymi do cen dostaw. Podobna regulacja była ujęta w poprzedniej dyrektywie dotyczącej wspólnych zasad wewnętrznego rynku gazu ziemnego – Dyrektywie 2003/55/WE. Zauważyć więc można, iż mimo jednoznacznie objętego celu w postaci liberalizacji rynku energii i uwolnienia cen na tym rynku, prawo europejskie nie zakazuje całkowicie stosowania środków administracyjnej kontroli tych cen, pod pewnymi jednak warunkami, które ustalone zostały w ramach orzecznictwa TSUE przedstawionego w dalszej części artykułu.

W polskim porządku prawnym, zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne⁴, przedsiębiorstwa energetyczne mają obowiązek ustalenia i przedstawienia do zatwierdzenia Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki taryf, czyli zestawienia stawek opłat za energię. Należy zauważyć, że pośród najważniejszych celów ustawy – Prawo energetyczne znajdują się: równoważenie konkurencji, przeciwdziałanie negatywnym skutkom naturalnych monopolii oraz równoważenie interesów przedsiębiorstw energetycznych i odbiorców paliw i energii (art. 1 ust. 2). Autorzy komentarza do ustawy – Prawo

² Motyw 4 Dyrektywy 2003/55/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 czerwca 2003 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylającej dyrektywę 98/30/WE (Dz.U.UE.L.2003.176.57).

³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylająca dyrektywę 2003/55/WE (Dz.U.UE.L.2009.211.94).

⁴ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz.U. 2012 poz. 1059 t.j.).

energetyczne wskazują, że kompetencje Prezesa URE w zakresie zatwierdzania taryf oraz związanej z tym analizy i weryfikacji kosztów ustalanych przez przedsiębiorstwa energetyczne stanowią przejaw wyspecjalizowanej formy regulacji, która ustanowiona została z uwagi na konieczność szczególnej ochrony interesu publicznego⁵. Stanowią one substytut dla mechanizmów konkurencji i mają za zadanie kształtować ceny paliw i energii w taki sposób, aby interesy przedsiębiorstwa energetycznego oraz odbiorców były zrównoważone.

Od zasady wyrażonej w art. 47 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, zgodnie z którą przedsiębiorstwa energetyczne mają obowiązek ustalenia i przedłożenia do zatwierdzenia taryf, istnieje wyjątek ujęty w art. 49 ust. 1 tej ustawy. Prezes URE może mianowicie zwolnić przedsiębiorstwo energetyczne z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia jeżeli stwierdzi, że działa ono w warunkach konkurencji. Przy ocenie tych warunków Prezes URE bierze pod uwagę takie czynniki jak liczba uczestników rynku paliw i energii i wielkość ich udziałów w rynku, istnienie skutecznej kontroli i zabezpieczeń przed wykorzystywaniem pozycji ograniczającej konkurencję, przejrzystość struktury i zasad funkcjonowania rynku. A. Walaszek-Pyziół uważa, że instytucja obowiązku przedłożenia taryf do zatwierdzenia ma charakter przejściowy, do momentu stwierdzenia przez Prezesa URE istnienia rynku konkurencyjnego, który jest skutecznym, naturalnym mechanizmem zabezpieczającym przed nieuzasadnionymi podwyżkami cen⁶, do którego to poglądu nie przychylił się Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, o czym mowa jest w dalszej części artykułu. Wprowadzenie możliwości zwolnienia z tego obowiązku miało być przygotowaniem do stopniowej liberalizacji rynku energii. Jak zauważają M. Swora i A. Falecki, administracyjna regulacja cen energii elektrycznej i gazu ziemnego jest oceniana przez KE jako jedna z istotnych barier ograniczających wdrażanie dyrektyw rynkowych, a tym samym rozwój konkurencji na rynku energii elektrycznej i rynku gazu ziemnego. Taryfy regulowane mogą zniekształcać obraz rynku oraz uniemożliwiać powstanie wolnego rynku energii⁷.

2.2. Postępowanie przeciwko Polsce

Komisja Europejska uznała przedstawione rozwiązania regulacyjne za niezgodne z prawem Unii Europejskiej i dnia 25 czerwca 2009 r. skierowała do Rzeczypospolitej Polskiej wezwanie do usunięcia uchybienia. KE wskazała, że niezgodność przepisów ustawy – Prawo energetyczne oraz Dyrektywy 2003/55/WE i zastępującej ją Dyrektywy 2009/73/WE wynika przede wszystkim z tego, iż obowiązek przedstawienia Prezesowi URE taryf do zatwierdzenia nie uwzględnia konkretnej sytuacji odbiorców, ponieważ nie dokonano żadnego rozróżnienia między odbiorcami będącymi gospodarstwem domowym a odbiorcami niebędącymi gospodarstwem domowym. Odpierając ten zarzut, polski rząd stwierdził, iż sporny środek podjęty został w celu

⁵ M. Swora, Z. Muras, *Prawo energetyczne. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2016, s. 697.

⁶ A. Walaszek-Pyziół, *Energia i prawo*, Warszawa 2002, s. 69.

⁷ M. Swora, Z. Muras, *op.cit.*, s. 722.

realizacji przez przedsiębiorstwa sektora gazu ziemnego zobowiązań o charakterze użyteczności publicznej⁸.

Komisja Europejska w związku ze wskazanym zarzutem wszczęła i prowadziła przeciwko Polsce w latach 2009–2013 postępowanie. W tym czasie polski rząd podjął szereg działań zmierzających do liberalizacji rynku gazu i doprowadzenia do zgodności polskiego stanu prawnego i faktycznego z prawem UE. W szczególności powołano Zespół Doradczy do spraw związanych z liberalizacją rynku gazu ziemnego w Polsce, którego prace zaowocowały powstaniem „Mapy Drogowej uwolnienia cen gazu ziemnego”, opublikowanej przez Prezesa URE w dniu 5 lutego 2013 r.⁹ Dokument ten zawiera ocenę stanu rynku gazu ziemnego w Polsce oraz propozycje programu działań niezbędnych do osiągnięcia zmian systemowych na krajowym rynku gazu ziemnego prowadzące do rozwoju konkurencji i w konsekwencji uwolnienia cen gazu ziemnego dla wszystkich odbiorców. Ponadto w ustawie z dnia 26 lipca 2013 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw¹⁰ wprowadzono do polskiego porządku prawnego obowiązek sprzedaży na giełdach towarowych określonej ilości gazu ziemnego wysokometanowego, wprowadzanego w danym roku do sieci przesyłowej, czyli tzw. obligo giełdowe, którego celem jest „umożliwienie utworzenia płynnego, hurtowego rynku gazu ziemnego w Polsce oraz urealnienie prawa odbiorcy do zmiany sprzedawcy, zagwarantowanego przepisami ustawy – Prawo energetyczne”¹¹. Dodatkowo wprowadzenie obligo giełdowego miało w dalszej perspektywie przełożyć się na możliwość zastosowania przez Prezesa URE kompetencji wyrażonej we wspomnianym powyżej art. 47 ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, zgodnie z którym istnieje możliwość zwolnienia z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia, co wyraził Prezes URE w komunikacie nr 21/2013 z dnia 22 lipca 2013 r.¹² Zgodnie z zapowiedzią złożoną w tym komunikacie, Prezes URE dokonał zwolnienia z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia podmiotów, które złożyły odpowiednie wnioski w zakresie obrotu gazem ziemnym: na giełdzie towarowej, na hurtowym rynku gazu i w postaci skroplonej LNG i CNG oraz sprzedaży gazu ziemnego do operatorów systemów gazowych w celu realizacji ich zadań określonych w ustawie – Prawo energetyczne.

Pomimo podjęcia powyżej opisanych działań Komisja Europejska nie zdecydowała się na zawieszenie postępowania przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej i kontynuowała sprawę, kierując ją do TSUE. Dnia 10 września 2015 r. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w tej sprawie opierając się na linii orzeczniczej, która zapoczątkowana została wyrokiem w sprawie *Federutility i in.*¹³

W sprawie *Federutility i in.*, w której spierali się przedsiębiorcy świadczący usługi na włoskim rynku gazu i ich stowarzyszenie w przedmiocie aktów, na mocy których stowarzyszenie to ustala „ceny referencyjne” za dostawę gazu ziemnego, które

⁸ Por. wyrok TSUE z dnia 10 września 2015 r. w sprawie *Komisja vs Polska* C-36/14.

⁹ http://www.ure.gov.pl/download/1/6214/2013_02_01_Mapa_Drogowa_ost.pdf, 30.12.2016.

¹⁰ Dz.U. 2016 poz. 984.

¹¹ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne, nr druku 999, s. 2.

¹² <http://www.ure.gov.pl/pl/stanowiska/5371,dok.html>, 30.12.2016.

¹³ Wyrok TSUE z dnia 20 kwietnia 2010 r. w sprawie *Federutility i in.*, sygn. C-265/08.

przedsiębiorcy zobowiązani są włączyć do swojej oferty handlowej skierowanej do niektórych klientów, Trybunał stwierdził, że przepisy Dyrektywy 2003/55/WE nie stoją na przeszkodzie przepisowi krajowemu, który zezwala na kształtowanie poziomu cen dostawy gazu ziemnego poprzez określanie „cen referencyjnych”, takich jak ceny będące przedmiotem sporów przed sądem krajowym, po dniu 1 lipca 2007 r., pod warunkiem że interwencja ta:

- służy realizacji ogólnego interesu gospodarczego polegającego na utrzymaniu cen dostawy gazu ziemnego do odbiorców końcowych na rozsądnym poziomie, zważywszy na fakt, że na państwach członkowskich ciąży obowiązek godzenia ze sobą – przy uwzględnieniu sytuacji sektora gazu ziemnego – celów w postaci liberalizacji oraz niezbędnej ochrony odbiorcy końcowego;
- ogranicza prawo do swobodnego ustalania cen dostawy gazu ziemnego po dniu 1 lipca 2007 r. jedynie w zakresie niezbędnym do osiągnięcia wskazanego celu leżącego w ogólnym interesie gospodarczym; w konsekwencji, przepis taki może obowiązywać tylko w ograniczonym okresie; oraz
- jest jasno określona, przejrzysta, pozbawiona cech dyskryminacji, weryfikowalna oraz zapewnia unijnym przedsiębiorcom gazowniczym równy dostęp do odbiorców krajowych.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej oparł się na powyższych ustaleniach wydając wyrok w sprawie Komisja Europejska vs Rzeczpospolita Polska¹⁴. Trybunał stwierdził, iż poprzez stosowanie systemu interwencji państwa w postaci nałożenia obowiązku stosowania przez przedsiębiorstwa energetyczne cen dostaw gazu ziemnego zatwierdzanych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, który to obowiązek nie jest ograniczony w czasie, w sytuacji gdy prawo krajowe nie zobowiązuje organów administracji do okresowego badania konieczności i zasad jego stosowania w sektorze gazowniczym z uwzględnieniem stopnia rozwoju tego sektora oraz który cechuje zastosowanie do nieograniczonego kręgu beneficjentów lub odbiorców bez rozróżnienia pomiędzy odbiorcami oraz bez rozróżnienia sytuacji odbiorców w ramach poszczególnych ich kategorii, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, jakie ciążyą na niej na mocy art. 3 ust. 1 w związku z art. 3 ust. 2 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/73/WE z dnia 13 lipca 2009 r. dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego gazu ziemnego i uchylającej dyrektywę 2003/55/WE.

2.3. Detaryfikacja na rynku gazu

W związku z wyżej opisanym wyrokiem TSUE, który stwierdzał niezgodność polskiego prawa z prawem UE, przystąpiono do opracowania projektu ustawy nowelizującej ustawę – Prawo energetyczne. Dnia 25 kwietnia 2016 r. opublikowano na stronie Rządowego Centrum Legislacji projekt nowych przepisów dotyczących tzw. detaryfikacji obrotu paliwami gazowymi, datowany na 21 kwietnia 2016 r. Projekt ten poddany był w czerwcu tego roku uzgodnieniom międzyresortowym i konsultacjom publicznym.

¹⁴ Wyrok TSUE z dnia 10 września 2015 r. w sprawie *Komisja vs Polska*, C-36/14.

Dnia 30 listopada 2016 r. został on przyjęty przez Sejm¹⁵, a następnie podpisany przez Prezydenta dnia 7 grudnia 2016 r.

Przepisy ustawy przewidują stopniową rezygnację z regulowania cen gazu ziemnego poprzez wprowadzenie do ustawy – Prawo energetyczne przepisu przewidującego zwolnienie przedsiębiorstw energetycznych posiadających koncesję na obrót paliwami gazowymi lub koncesję na obrót gazem ziemnym z zagranicą i prowadzących działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży paliw gazowych z obowiązku przedkładania taryfy do zatwierdzenia przez Prezesa URE.

W ustawie zawarto harmonogram zwolnień. Najwcześniej, bo już w dniu wejścia w życie ustawy, tj. 1 stycznia 2017 r., zwolnione z obowiązku zostaną przedsiębiorstwa obrotu w zakresie sprzedaży na rynku hurtowym, w punkcie wirtualnym (w tym na giełdzie towarowej), sprężonym gazem ziemnym CNG, skroplonym gazem ziemnym LNG oraz w trybie przetargów, aukcji i zamówień publicznych w rozumieniu przepisów o zamówieniach publicznych. Następnie, z dniem 1 października 2017 r., zwolnione zostaną przedsiębiorstwa obrotu dostarczające gaz do wszystkich odbiorców końcowych, z wyjątkiem odbiorców w gospodarstwach domowych. Najdłużej na odstąpienie od regulacji cen czekać będą przedsiębiorstwa obrotu dostarczające gaz do odbiorców w gospodarstwach domowych, co nastąpi dopiero 1 stycznia 2024 r. Harmonogram detaryfikacji dostosowany został do obecnej sytuacji na rynku gazu w zakresie jego konkurencyjności. Tak długie oczekiwanie na rezygnację z regulacji cen dostaw gazu do odbiorców domowych wynika ze specyfiki tego rynku i konieczności ochrony tych odbiorców przed możliwym nagłym i wysokim wzrostem cen gazu, które mogą nastąpić w przypadku braku osiągnięcia konkurencyjności na rynku, a także z faktu, iż odbiorcy domowi nie wykazują obecnie zbyt dużej aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy, co zmienić ma się właśnie w trakcie tego wydłużonego okresu przejściowego.

Ustawa o zmianie ustawy – Prawo energetyczne¹⁶ pozbawi prezesa URE kompetencji do zatwierdzania taryf, a także do wymagania od przedsiębiorstw obrotu stosowania cen paliw gazowych wynikających z taryfy. Ceny gazu będą więc poddane wyłącznie grze rynkowej. Ministerstwo Energii ocenia, że ceny gazu powinny po wejściu w życie ustawy pozostać na niezmiennym poziomie lub zostać obniżone¹⁷.

2.4. Dostosowanie umów sprzedaży i umów kompleksowych

W art. 1 pkt 12 ustawy o zmianie ustawy – Prawo energetyczne¹⁸ wprowadzony został obowiązek przesłania odbiorcy gazu projektu zmiany umowy w zakresie proponowanych cen paliw gazowych lub sposobu ich ustalania, który nie jest uzależniony od taryfy, w terminie umożliwiającym dostosowanie tej umowy przed ustaniem obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia, tj. przed dniem 1 października

¹⁵ Druk sejmowy nr 999.

¹⁶ Dz.U. 2016 poz. 1986.

¹⁷ Nota prasowa Polskiej Agencji Prasowej, <http://biznes.pap.pl/pl/news/pap/info/1739199,detaryfikacja-moze-utrzymac-obecne-poziomy-cen-gazu-lub-je-obnizyc---me>, 30.12.2016.

¹⁸ Dodawany do ustawy – Prawo energetyczne, art. 62b ust. 2.

2017 r. dla odbiorców przemysłowych lub przed dniem 1 stycznia 2024 r. dla odbiorców w gospodarstwach domowych. W wyniku konieczności zapewnienia odbiorcom odpowiedniego czasu na podjęcie decyzji w zakresie skorzystania z prawa do wypowiedzenia umowy sprzedaży lub umowy kompleksowej, przedsiębiorstwa zostały zobowiązane do przekazania projektu umowy nie później niż 2 miesiące przed upływem wskazanych terminów uwolnienia cen, tj. do dnia 1 sierpnia 2017 r. dla odbiorców przemysłowych i do dnia 1 listopada 2023 r. dla odbiorców w gospodarstwach domowych. Dodatkowo na przedsiębiorcach spoczywa obowiązek przekazania odbiorcom informacji o prawie do wypowiedzenia umowy.

Dodawany do ustawy – Prawo energetyczne art. 62b ust. 3 gwarantuje wszystkim odbiorcom prawo do wypowiedzenia umowy sprzedaży paliw gazowych lub umowy kompleksowej bez ponoszenia przez nich dodatkowych kosztów. W celu wypowiedzenia umowy konieczne jest złożenie przez odbiorcę do przedsiębiorstwa energetycznego pisemnego wypowiedzenia. Jeśli odbiorca nie wskaże momentu rozwiązania umowy, to będzie nim ostatni dzień miesiąca następującego po miesiącu, w którym oświadczenie odbiorcy wpłynęło do przedsiębiorstwa.

Należy zauważyć, że powyższe regulacje będą miały zastosowanie wyłącznie w przypadku umów sprzedaży i umów kompleksowych, które nie zawierają regulacji dotyczących stawek opłat i sposobu ich ustalania, które mają być stosowane po dacie uwolnienia cen.

J. Baehr i J. Pokrzywniak zwracają uwagę na potencjalne skutki możliwego milczenia odbiorcy w sytuacji, gdy przedsiębiorstwo energetyczne wyśle mu propozycję zmiany umowy w zakresie cen paliw gazowych lub sposobu ich ustalania¹⁹. W ustawie nie uregulowano skutków milczenia odbiorcy, stąd autorzy rozważają kilka następujących możliwości:

- 1) umowa, jako pozbawiona elementu koniecznego – ceny, wygasa;
- 2) należy w tym wypadku zastosować wypadek art. 536 § 2 KC, który głosi, że „jeżeli z okoliczności wynika, że strony miały na względzie cenę przyjętą w stosunkach danego rodzaju, poczytuje się w razie wątpliwości, że chodziło o cenę w miejscu i czasie, w którym rzecz ma być kupującemu wydana”;
- 3) w relacjach z odbiorcami profesjonalnymi powinien znaleźć zastosowanie art. 68² KC, zgodnie z którym „jeżeli przedsiębiorca otrzymał od osoby, z którą pozostaje w stałych stosunkach gospodarczych, ofertę zawarcia umowy w ramach swej działalności, brak niezwłocznej odpowiedzi poczytuje się za przyjęcie oferty”.

Konieczne jest rozważenie konsekwencji przyjęcia powyższych stanowisk. W przypadku zastosowania rozwiązania numer 1, tzn. przyjęcia, że umowy w tym wypadku uległyby rozwiązaniu, mogłoby się okazać, że wielu odbiorców pozostanie bez dostępu do paliw gazowych. Z pewnością nie będzie to dobre rozwiązanie ani dla odbiorcy, szczególnie odbiorcy w gospodarstwie domowym, co do którego istnieje największe oczekiwanie zachowania milczenia w niniejszej sytuacji, ani dla przedsiębiorstwa energetycznego. Odbiorca może pozostawać bez dostępu do paliw gazowych nawet

¹⁹ Materiały pokonferencyjne, konferencja Gazterm, wystąpienie J. Baehra i J. Pokrzywniaka, *Detaryfikacja – nadchodząca rewolucja na rynku gazowym*, <http://tiny.pl/gdwjb>, 30.12.2016.

przez kilka tygodni, wliczając w to czas na zawarcie nowej umowy i ewentualne znalezienie nowego dostawcy, natomiast dla przedsiębiorstwa energetycznego taka sytuacja może wiązać się ze zwiększonym, w stosunku do pozostałych rozwiązań, ryzykiem utraty klientów.

Jeśli chodzi o pozostałe dwa rozwiązania, to oba sprowadzają się w zasadzie do narzucenia milczącemu odbiorcy ceny zaproponowanej przez przedsiębiorstwo energetyczne. Rozwiązanie to należy uznać za bardziej przychylnie odbiorcy ze względu na brak elementu ewentualnego pozbawienia go dostępu do paliw gazowych.

3. Podsumowanie i ocena regulacji

Nie ma wątpliwości co do tego, iż przyjęcie opisywanych w niniejszym artykule regulacji było niezbędne ze względu na konieczność wdrożenia do polskiego porządku prawnego przepisów Dyrektywy 2009/73/WE. Jednak przy ocenie regulacji sposobu przeprowadzenia w następnych latach tzw. detaryfikacji na rynku gazu należy zasygnalizować kilka kwestii, które ustawodawca pominął, a które mogą stanowić poważne problemy w następnych latach. Chodzi tu przede wszystkim o kwestię milczenia odbiorcy po wysłaniu mu przez przedsiębiorstwo energetyczne propozycji nowych stawek w umowie lub sposobu ich obliczania. Jeśli ustawodawca nie zdecyduje się na rozwiązanie tej kwestii to bardzo prawdopodobnym jest, iż doktryna przychyli się do jednego z poglądów przedstawionych w tym artykule.

Pozytywnie należy ocenić wprowadzone w ustawie uregulowania gwarantujące odbiorcom możliwość wypowiedzenia umowy bez ponoszenia przez nich dodatkowych kosztów, a także możliwość wskazania terminu, w którym umowa ta ulega rozwiązaniu. Także za dobre rozwiązanie należy uznać wprowadzenie stosunkowo odległego terminu jeśli chodzi o uwolnienie cen gazu dla odbiorców w gospodarstwach domowych. Termin ten wydaje się realny, jeśli chodzi o aktywizację tych odbiorców na rynku – wskazują na to wyniki przeprowadzanego przez Prezesa URE monitoringu dotyczącego liczby zmian sprzedawcy gazu²⁰, z których wynika, że w ostatnich kilku latach liczba takich zmian wzrosła z zaledwie kilku do ponad 40 tys.

Kolejną istotną kwestią, na którą należy zwrócić uwagę, jest możliwość podjęcia przez przedsiębiorstwo dominujące na polskim rynku gazu, tj. PGNiG SA, działań zmierzających do nadmiernego wzrostu cen gazu ziemnego. Wykorzystywanie pozycji dominującej jest z pewnością jednym z najważniejszych zagrożeń związanych z uwolnieniem cen gazu, ale także z liberalizacją rynku w ogóle. Wskazuje się jednak, że kompetencje Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów będą w tym zakresie wystarczającym zabezpieczeniem antymonopolowym²¹.

Działania przeprowadzone w latach 2009–2016 przez polski rząd i ustawodawcę, w tym w szczególności uruchomienie wirtualnego punktu obrotu gazem i wprowadzenie

²⁰ Zmiana sprzedawcy gazu – wyniki monitoringu Prezesa URE, <https://www.ure.gov.pl/pl/urzad/informacje-ogolne/aktualnosci/6518,Zmiana-sprzedawcy-gazu-ziemnego-wyniki-monitoringu-Prezesa-URE.html>, 30.12.2016.

²¹ Uzasadnienie do projektu ustawy, druk sejmowy nr 999, s. 8.

obligacji giełdowej, rozbudowa transgranicznych zdolności przesyłowych oraz budowa terminalu LNG w Świnoujściu, czy umożliwienie szybkiej zmiany sprzedawcy pozwoliły na przygotowanie polskiego rynku gazu na kolejny krok w kierunku jego liberalizacji. Ocenia się, że dzięki tym działaniom polski rynek gazu ziemnego osiągnął poziom, który umożliwia jego deregulację przy minimalnej możliwości wykorzystywania pozycji dominującej przez przedsiębiorstwo zasiedziałe. Efekty tych zmian oraz obecnie niskie hurtowe ceny gazu pozwalają sądzić, że deregulacja rynku przebiegnie w sposób płynny i bez zakłócenia konkurencji na rynku.

* * *

Legal Aspects of the Deregulation of Prices in the Polish Gas Market

Applicable in Poland regulations establish the need to create and motivate by energy companies and then submitted for approval to the President of the Energy Regulatory Office fees for gas supplies. The Court of Justice of the European Union recognized this state of affairs is incompatible with European Union law. Therefore, the Polish market is preparing for its deregulation. The most important element, definitely conclusive about the next step towards the liberalization of the market – the release of gas prices, is the adoption on 30 November 2016. by the Parliament a draft law amending the Act – Energy Law, which introduces a timetable for exemption from the obligation to submit to the President of Energy Regulatory Office tariffs for approval by the company energy. This article aims to present the most important measures taken to polish gas market deregulation and assumptions of the Law, as well as its evaluation.

Key words: polish gas market, gas market liberalisation, deregulation of prices in the Polish gas market